

je to biološka pojačana struja? Sve naše istraživanje pomoću pokusa mora ići za tim, da joj udemo u trag pomoću. Stanstvenih metoda.

5. Može li životinja ili mrtva stvar biti agentom kod telepatije? Gore Agnesov jedan prijatelj iz Richetove knjige, u kome je Fabus upo, viziju o psu smrtno ranjenom. Ta bi najprije valjalo da smo sigurni, da u slučaju ne ulazi u račun nijedna ljudska osoba, jer je veoma malo slučajeva telepatije, u kojima nekoja mrtva stvar ili životinja ulaze kao agenti, pa i preko volje moramo nekako sumnjati, da li tu telepatiju uistinu proizvode mrtva stvar ili životinja. No, uzimimo, da je životinja kadra biti agentom u telepatiji, to bi nas onda uputilo, da je tu titraj moždanih celula pod utplivom fantazije uzrokom telepatije. Svakako dosjbe ne poznajemo ni jedan slučaj, gdje bi mrtva stvar sama za sebe bila agentom telepatije.

6. Usporedimo li broj telepatije po sadržaju, to ih najviše ima o smrti. Toga je mijenja Flammarion (Zagonetka duševnog života), njemu se pridružuje Buchner (I. c. 133), a jamče i članovi engleskog društva »Society for psychical research«. Mislim, da se to zbiva stoga, što većina ljudi u času smrti želi imati blizu sebe svoje prijatelje ili rodbinu i svojtu.

7. Ogrorni dio opet percipienta, kada dočuje za bolesne sebi prijateljskih osoba, svijesno ili besvijesno misli na te osobe, pa lako dođe do halucinacije, koja niti ne odgovara zbilji, t. j. osobe, čiji se fantomi ili znakovi pojave, ne umru. Nažalost okultiste ovakove tobožnje telepatije i ne spominju. Jednako valja isključiti iz broja prave telepatije zgođe, u kojima se slučajno složi halucinacija percipienta i smrt objekta te halucinacije. Ovo spominjem, jer se opaža, da općenito okultiste lako i brzo generaliziraju.

8. Richet navodi slučaj, gdje je mali dječak ugledao svoju baku na odru i zaplakao. Baka nije prije nikada vidio, jer je on živio u Engleskoj, a ona u Australiji, gdje je i umrla. No je li sigurno, da taj dječak nije vidio u svojoj kući ni bakine fotografije? Još mi nije poznat slučaj, gdje bi netko doživio telepatiju, a agent bi mu bio skroz nepoznat. To nam pokazuje, da subjektivizam u telepatiji ima veliku ulogu. U subjektivnom pak raspoloženju lako se uvuče sugestija.

9. Mekanicnim ili čisto fizičnim sredstvom i putem nećemo nikada moći potpuno protumaciti uzrok telepatije. Prava telepatija ne isključuje titranje u moždanima, ali ti titraji ne mogu da budu dovoljan uzrok. Ta kako mogu jedva osjetljivi titraji djelovati na tako silnu udaljenost?

Dr. Ludwig misli, da u telepatiji naša duša već unaprijed pokazuje sposobnost transcendentalnog bivovanja (koje u njoj mrtva stvar ostaje za zemaljskog života) i atenti,

a u abnormalnim slučajevima stupa u djelatnost, barem djelomičnu). Ovom se mnijenju pridružujem, jer odgovara dvjema načelima: 1. duša je supstancija različita od tijela (i ako je u tijelu i s njime sačinjava «num naturalis», pa može po sebi djelovati i bez obzira na prostor i vrijeme); 2. to je svijetlo sva-koj duši naravno i zato ne treba da pojave telepatije pripisemo kojem nadnaravnom čimbeniku iznad ili izvan svijeta i duše. A. A.

Tobožnja II. Klementova poslanica Korinćanima

1. O povijesti i neautentičnosti njezinoj.

Onamo od početka 4. stoljeća spominje se također druga t. zv. poslanica Klementova Korinćanima. Moćuje je, da je toj zabludi već sv. Dionizije Korinški oko g. 170. nehotice povod dao, kad je u pismu papi Soteru autentičnu poslanicu Klementovu nazvao prvom (prvim govor), ali ne obzirom na drugo kakvo pismo Klementovo, nego u opreci s drugom poslanicom svog adresata pape Sotera, koju su u crkvi korinškoj također čitali kao i onu prvu pape Klementa.

Već Euzebije piše u svojoj Povijesti crkvenoj (III, 38, 4): »Valja primijetiti, da se spominje još neka druga poslanica Klementova; ipak možemo stalno kazati, da ova nije priznata poput prve, jer se stari, koliko mi doznasmo, nisu njome poslužili«. Škćno piše i Jeronim: »Pod njegovim imenom kola i druga poslanica, što je stari odbijaju« (De viris ill. 15). Sve do danas nema sigurnih tragova toj drugoj poslanici Klementovoj iz vremena prije Euzebijaja. Tek od 5. stoljeća dalje, veli Banderhewer, spominje se ona češće, a kod Grka i Siraca redovito se pojavljuje kao druga. Klementova poslanica uz prvu. U toj vezi predaja nam je: čuvala na grćkom i sirskom jeziku (a ne na latinskom). Aleksandrijski kodeks biblijski, po kojem ju je P. Junius, prvi put g. 1633, izdao, donosi samo 3/5 pisma t. j. pogl. 1. do 12, 5; ostali dio (12, 5-20, 5) objelodanio je g. 1875. Bryennios po svom jeruzalemskom rukopisu. Tu se potvrdila sumnja kritičara Dodwella i Grabea, da je to homilija, a ne poslanica. Iso. n. pr. 15-2; 17-3; 19, 1. Ta se homilija držala u crkvi uz čitanje perikope skripturistične, ali bez nutarnje veze s njome. Nije sustavno tumačenje jednog ajesta Sv. Pisma, nego po riječima Bardenhewerovim, srednosta, srdačna, pereneza (pobudni govor), dosta labava, koptura, i općenitog sadržaja, bez jedinstvenosti misli, Redaju se, opomene na

kršćanski život... i na ustrajnu borbu obzirom na sud i na obećanu nebesku plaću. Izraz ne teče baš glatko te je dosta nespretan. Već je Fotije upozorio na neke citate iz apokrivnih evanđelja«. Ipak bih se usudio tvrditi, da **jedinstvenost apostolskog cilja** ove praktične homilije podaje i mislima piščevim dovoljno jedinstvo. Sve se grupira oko toga i može svesti na to: »Spasite dragocjenu dušu svoju!«

U 9. poglavlju pisac veli: »Nitko od vas neka ne govori: Ovo se tijelo ne sudi i ne ustaje«. Tim pobija gnostičke nazore, čim se potvrđuje datiranje iz sredine drugog stoljeća. Što se tiče ishodišta te homilije, imamo u 7. poglavlju neki mig, da označimo grad Korint kao domovinu. Pisac tu veli: »Mnogi plove k propadljivim utakmicama« bez oznake cilja plovidbe: »Korinta ili Istma«. Ovog se dodatka mogao odreći samo govornik, koji je u samom Korintu propovijedao. Homilija je dakle nastala u Korintu, a to nam tumači također donekle potonju kombinaciju njezinu s imenom sv. Klementa kao pisca i zajedničku otpremu poslanice Klementove i ovog spisa u druge crkve. Homilija je u tim pošiljkama našla svoje mjesto iza poslanice Klementove, i tako se lako mogla označiti kao druga poslanica Klementova Korinćanima.

2. Sadržaj ove homilije.

Da čitači dobiju neki pojam o jednostavnom, ali ipak srdačnom načinu ove prastare propovijedi, priopćit ću im uz jezgru sadržaja u prijevodu barem lijepi uvod o nužnom uzvišenom shvaćanju Krista Gospodina i blaga njegova otkupljenja, onda i 14. poglavlje o živjoi Crkvi i epilog.

1. »Braćo, veli pisac u **uvodu**, ovako nam treba misliti o Isusu Kristu kao o Božu, kao o Suci živih i mrtvih; a ne valja nam nisko misliti o spasenju našem. 2. Jer nisko misleći o tom, nadamo se također (samo) niskom daru. Griješe i oni, koji (nemarno) slušaju ove stvari kao nešto nisko, pa i mi griješimo, gdje ne znamo (ne primamo k srcu), otkle smo pozvani i od koga i kamo, i koliko je Isus Krist htio trpjeti poradi nas. 3. Što ćemo mu dakle dati za uzdarje ili kakov plod, dostojan onoga, što nam ga je sam dao? Koliko pak svetinja dugujemo njemu?

4. Dao nam je naime svijetlo (t. j. svijetli dar sakramenta sv. krsta); kao Otac prozvaio nas je sinovima; spasio nas je gdje smo bili na rubu propasti.

5. Kakvu dakle hvalu dat ćemo mu ili kakvo uzdarje za ono, što primismo?

6. Zaslijepjen je bio naš razum, gdje smo se klanjali kamenju i drvima i zlatu i srebru i mjedi, djelima ljudskim, a sav život naš nije ništa drugo bio nego smrt. Opkolila nas je dakle tama

i gust je mrak smetao našem vidu, kad eto opet progledasmo njegovom voljom, raspršivši onu maglu, koja nam je zastrla oči.

7. Jer se on smilovao na nas i u srdačnom sažaljenju spasio nas je, kad je u nama gledao mnogostruku zabludu i propast, i kako nemamo nikakve nade spasenja, osim od njega. 8. Pozvao nas je, gdje nas nije bilo i po njegovoj volji iz ničega postadosmo nešto (Ispor. Rimlj. 4, 17; 9, 25; Oz. 2. 23).«

U samoj propovijedi pisac razvija ove misli: 2. pogl.: Crkva, prije neplodna, stekla je divnu plodnost pozivom neznabožaca (Is. 54, 1; Gal. 4, 27; Mt. 9, 13). 3. pogl.: Ove poziva sada pisac na ispovijedanje Krista Gospodina, te pokazuje (pogl. 4.), kako pravo ispovijedanje stoji u vršenju pravde Božje. Stoga se treba odreći putova svjetskih i živjeti za blaženstvo onkraj groba (5.). Ovaj svijet i budući dva su neprijatelja; sadašnji svijet treba mrziti, budući treba ljubiti (6.) i tako se valja boriti, da stečemo vijenac (7.) Dok živimo na zemlji (u kušnji), treba pokoru činiti, jer smo ilovača u ruci lončara, koji popravlja zemljani sud, dok još nije stavljen u peć (8.).

Sudit će nam Bog u ovom tijelu, stoga nam treba čuvati ovo tijelo kao hram Božji i povjeriti ga liječničkom postupku Božjemu po pravoj pokori (9.). Bježimo dakle od lakoumnosti i bezboštva, da nas ne snađu zla, što ih zaslijepljeni svjetski ljudi ne uviđaju na propast svoju i drugih zavedenih (10.). Tvrdom vjerom služeći Bogu zajamčit ćemo sebi blaženstvo. »Ali teško dvoumnima i sumnjačima, koji govore: To smo sve već čuli od svojih otaca; mi pak, čekajući dan i noć, ne vidjesmo ništa od toga. O ludaci! Isporedite sami sebe s drvetom, uzmite čokot: Najprije mu lišće otpada; onda se pojavljuju pupoljci; iza toga kiselo grožđe, a konačno istom zrelo grožđe. Tako je i narod moj imao proći kroz bure i tjeskobe, a kasnije će primiti dobra«. Ustrajmo dakle u nadi, jer je Bog vjeran u svojim obećanjima (11). Svaki dan i svaki čas očekujmo kraljevstvo Božje u ljubavi i pravdi, jer ne znamo dana dolaska Gospodnjega. Na pitanje, kada će doći kraljevstvo Božje, on odgovori: »Kad dva budu jedno... (po apokrifnom evanđelju juxta Aegyptios)« (12.). Živite tako, te ćete neznaošcima služiti ne na sablazan, nego više na pobudu (13.). Živite tako, te ćete pripadati »živoj Crkvi« i doći do preobraženja (14.).

Evo prijevoda toga znamenitog poglavlja: 1. »Ako dakle, braćo vršimo volju Boga Oca našega, **pripadat ćemo Crkvi prvoj, duhovnoj**, koja je stvorena prije sunca i mjeseca²). Ako pak ne vršimo volju Gospodnju, onda vrijedi za nas riječ Sv. Pisma: Postala je kuća moja spilja razbojnika. Volimo dakle pripadati Crkvi živoj, da se spasimo. 2. Mislím pak, da Vam nije nepoznato, da je Crkva tijelo Kristovo. Veli naime Sv. Pismo: Stvori Bog muško i žensko. Muško je Krist; žensko Crkva; pa i biblije proro-

